

Udeskole - viden i virkeligheden

Formålsbeskrivelse

Disposition:

- Definition af udeskole
- Hvorfor har vi udeskole?
- Beskrivelse af udeskole på Fænøsund Friskole
- Elevcitater

Definition af udeskole:

På Fænøsund Friskole arbejder vi ud fra følgende definition af udeskole:

“ ... udeskole er en bred betegnelse for undervisning med udgangspunkt i fagenes mål (Fælles Mål), der regelmæssigt og over længere tid gennemføres uden for klasseværelset og skolens mure. Udeskole bygger på, at eleverne anvender den teoretiske viden og de færdigheder, de opnår igennem undervisningen i klassen, ude i relevante omgivelser; eller de opnår teoretiske eller praktiske indsigter i uderummet, som efterfølgende kan bearbejdes og videreudvikles i klasserummet. Udeskole kan foregå mange steder omkring skoler, fx i skolegården, i naturområder, på virksomheder, på museer, ved og i kirker, på genbrugspladser, i lokalområdet mv.” (Hentet fra undervisningsministeriets projekt om Udvikling af Udeskole)

Hvorfor har vi udeskole?

Vi er FOR udeskole, fordi:

- vi undersøger virkeligheden i børnehøjde.
- vi underviser i naturen omkring os - nærområdet, i skoven, ved havet og på naturcenteret.
- vi bygger bro mellem skole og samfund - kulturinstitutioner, virksomheder og bymiljøet.
- vi fremmer klassens trivsel.
- vi skaber rum til fordybelse og refleksion.
- vi har god tid til samtaler i og med klassen.
- vi giver klassen fælles oplevelser og historier.
- vi skaber grobund for den tværfaglige undervisning og læring i nuet.
- vi møder forskellige faglærere og fagpersoner.
- vi skriver om det, vi oplever. Vi læser om det, vi ser. Vi lærer af dem, vi møder. Vi er nysgerrige på det, vi ikke forstår.
- vi giver børnene udfordringer, de skal løse og gøre sig erfaringer med.
- vi lærer at klæde os hensigtsmæssigt på, pakke taske og tage ansvar for fælles udstyr.

- vi bevæger os meget.
- vi lærer at bevæge os som en gruppe og tage ansvar for hinanden i fællesskabet.
- vi styrker børnenes sansemotoriske udvikling.
- Vi triller, kravler, klatrer, mærker, bygger, dufter, smager og mærker naturens foranderlighed.
- vi har god tid til leg.
- vi understøtter skolens grønne profil.

En "udeskole" på Fænøsund Friskole er en elev, der:

- undersøger virkeligheden de står i.
- bygger, undersøger og mærker den virkelighed læringen opstår i.
- ser samspillet mellem skole og samfund.
- er en del af den fælles historie, vi fortæller.
- har mod på at lære, reflektere og tage stilling - hele livet igennem.
- er en del af en helhed.
- er politisk - som tænker selv, men ikke kun FOR sig selv.
- oplever meningsfuld, engagerende og udfordrende aktiviteter i øjenhøjde.
- kan lide at være udenfor i al slags vejr.
- udfordrer sig selv motorisk og nyder at øve sig.
- kan lide at lege og blive beskidt.

Beskrivelse af udeskole på Fænøsund Friskole

På Fænøsund Friskole har 0. og 1. klasse udeskole en dag om ugen i 5 lektioner. To undervisere laver årsplaner ud fra udvalgte fag og tilrettelægger undervisningen sammen. Begge undervisere er til stede hele udeskole-dagen og fordyber sig sammen med eleverne. Udeskolen på Fænøsund Friskole er vedkommende og meningsfuld undervisning, hvor underviserne dyrker elevernes naturlige nysgerrighed i mødet med det faglige indhold, naturvejlederen, den lokale tømrer, kranen på marinaen eller den svømmende læge.

Udeskole i 0. Klasse

Når man begynder i 0. klasse, stifter man også bekendtskab med udeskole. I starten øver eleverne sig i at tage tøj på efter vejret, pakke taske, stille op på række, bevæge sig fra A til B osv. De lærer, hvordan man bevæger sig i trafikken og i flok, og de lærer skoven og nærmiljøet at kende.

De øver sig i at holde fokus i en undervisningssituation, selvom det flyder med skønne sten og pinde omkring dem. De lærer at skifte mellem frikvarter og undervisning, og at opholde sig og spise i naturen. Vi tænder ofte bål, og nyder det nærvær, som det kan give. Vi bruger vores fantasi og vores nysgerrighed i mødet med naturen.

Strukturen på en udeskoledag i 0. klasse er den samme hver gang:

Morgensamling og fortælling, herefter de 3 T'er (tisse, taske og tøj) og samling. Vi går til undervisningslokationen eller bussen, som kører os til Naturcenteret. Herefter undervisning, afbrudt af spisepauser og frikvarter. Vi vægter den frie leg samt leg på udfordrende underlag højt.

Vi benytter primært skov og strand samt Naturcenteret og flytter undervisningen ud under åben himmel, hvor der er plads til at sætte mere bevægelse på undervisningen.

Vi laver f.eks.:

Bogstavstafetter, tælle- og regnegaver, matematikfitness, æggebakkeløb eller små læse- og skriveværksteder. Vi arbejder kropsligt med de emner, som eleverne stifter bekendtskab med i klasselokalet. I løbet af året samarbejder vi med Naturvejlederne og besøger biblioteket, kirken, en landmand, en biavler og mange andre spændende steder og mennesker.

I løbet af året arbejder vi tværfagligt i større naturfaglige forløb. F.eks. kastanjer i efteråret og et stenforløb i foråret. I december dykker vi ned i nissernes univers og i slutningen af skoleåret, arbejder vi sammen med før-skolen omkring et større tværfagligt forløb. Her har vi bl.a. arbejdet med dinosaurer, indianere, nytte dyr og trolde.

Gennem hele året dokumenteres forskellige udeskoledage i elevernes logbog med billeder og børnene skriver - efterhånden som de mestrer dette - hvad der er sket på dagen.

Alle udeskoledage dokumenteres på sociale medier, så familierne kan følge med og spørge ind til, hvad der er sket på dagen.

Udeskole i 1. Klasse

I 1. klasse er det faste bindeled i udeskolen vores udeskole-logbog. I udeskolelogbogen skriver vi ved dagens afslutning huske-ord ned, der beskriver den dag, vi har haft sammen. Eleverne øver sig hermed på at stave samtidig med, at ordene bliver bundet op på konkrete og virkelige oplevelser.

Inden næste udeskoledag skal eleverne i samarbejde med deres forældre skrive sætninger i logbogen, som beskriver dagen yderligere. Huskeordene bliver nu til hjælpeord i skriveprocessen. Udeskolelogbogen bliver derved bindeledet mellem skole og hjem, og en vej for forældre og elever til at "genopleve" udeskoledagen sammen.

Udeskoledagen i 1.klasse er opdelt i 5 enheder. Første og sidste enhed bruges som udgangspunkt enten på idrætsundervisning eller på transport til undervisningslokationen. De 3 midterste enheder indeholder dagens primære undervisning, men vi tager ligeledes godt imod den læring, vi møder og af de mennesker, vi møder på vores vej.

Herunder er et par eksempler på temaer i undervisningen:

- Krabber, ler-ansigter i skove og springgymnastik,
- Hulebyggeri, læsning med udsigt og ordklasser.
- Arkitektur, museums- og biblioteksbesøg.
- Tegning, tummel og optælling.
- Bogskrivning, bladpresning og billedredigering.
- LEGO Education.
- Brænde, bål og grød.
- Besøge brevenner.
- Midsommer og urter.
- Kortlæsning, spor og signaturer.

Madpakken nydes altid et godt og hyggeligt sted - gerne med højt til himlen og en smuk udsigt. Overordnet set arbejder vi ud fra de naturfaglige kompetencer, hvor elevernes nysgerrighed bliver gjort grundlæggende for deres undersøgelse af virkeligheden og en perspektivering til den forståelse, de har - fx i mødet med de to tømrer på taget.

Udeskole-logbogen kombineres ofte med billeder enten som udprint som eleverne sætter i deres logbog eller via de sociale medier.

Elevcitater

Undervejs i udeskolen spørger vi nogle gange vores elever om deres oplevelser med udeskolen. Herunder er anført et par af deres egne udsagn:

Hvad er udeskole?

Udeskole er når man kommer udenfor, og så lærer man noget nyt. Måske handler det om bogstaver, birketræer eller nisser. Nogle gange møder man en der hedder Annette.

I udeskole kan man lære noget nyt ude i skoven. Det er sjovt, når man går derhen og synger.

Hvad kan udeskole?

“I udeskolen kan eleverne vise nye veje”

“Det er fedt at man kan vise sit spejderhus frem”

Det gode ved at spise 10mad i udeskole:

“Dejligt at spise mens efterårsblade daler - snart er det måske sne”

“Der er frisk luft hvor man spiser sin 10er mad”

“Man kan sidde og kigge ud i den smukke natur”

“Man kan spise sin mad lige hvor man vil”

“Man kan spise sin mad mens man kigger efter det perfekte sted til en hule”

“Den bedste dag på ugen er udeskoledag”

Gyldne øjeblikke:

Tømrere på taget

Vi går i byen og kigger på arkitektur. Vi kommer i kontakt med to tømrere på en tagryg. De bygger en kvist. Vi stopper op. Taler om ordet - kvist. Ordet har flere betydninger. Tømrerne stopper med at arbejde og kigger på os. De spørger, om de må fortælle mere. Gerne! De fortæller om rejsegilder, tagkonstruktioner og forskellen på kviste. De er ved at lave en saddekvist. Vi takker for fortællingen. De takker for vores interesse for deres fag.

“Axel elsker biler”

Det er titlen på en skøn børnebog. Vi sætter os en stund på dagens udeskoletur ved en vej og kigger på bilen. Hvem kender bilernes navne? Der kigges, tales om farver og mærker. Vi øver os i at læse hurtigt på bilerne, når de kører forbi.

Ugen efter kommer Axel elsker biler på bordet i klassen. I bogen nævnes et væld af bilnavne. En elev rækker hånden op og får ordet. “Smart, vi øvede jo lige bilnavne i udeskolen i tirsdags, og nu skal vi læse dem i den nye bog.”

Nisser på skærmen:

I forbindelse med et forløb om arkitektur i udeskolen har eleverne taget billeder af forskellige huse i Middelfart by. Vha. en app på skolens tablets arbejder eleverne med billedredigering - de skal nemlig sætte en nisse på husene. Eleverne kan selv vælge det hus, de vil indsætte en nisse i og ligeledes selv vælge den nisse, de ønsker at indsætte. De kan selv trække nissen større, mindre og placere, den hvor som helst på billedet - fx på vej ud af et vindue, eller på tagryggen. Med udgangspunkt i deres ny-konstruerede billede, skal eleverne skrive en nissefortælling.

Når kreativiteten sættes fri og støttes af teknologi, så er der ingen grænser for de historier, vi kan finde på!

Bladbad og navneord:

Dagens mål var klart fra dagens begyndelse. Vi skulle ned i skoven og arbejde med navneord og lave læsehuler. På vejen kom vi forbi en græsplæne med et væld af nedfaldne blade. Vi måtte gøre holdt. Hvilken arena! Vi stod i kreds og sang: “Efterårets blade falder.” Herefter lavede vi en kæmpe bunke med blade. Vi talte: “1, 2, 3 - bladbad.” Vi kastede bladene op og nød, at de faldt på os.

Et blad, bladet, flere blade - alle bladene.

Et bad, badet, flere bade - alle badene.

Et smil, smilet, flere smil - alle smilene.

(Indsæt en bladbadsfilm).

Krabbefangst fra molen:

Det er sommer og varmt. Vi går til Marinaen, hvor vi møder en naturvejleder. En fisker kommer ind fra havet. Han fylder et bassin med dagens fangst til os. Naturvejlederen fortæller os om alle de spændende dyr, der svømmer rundt. Der er bl.a. karusser, tangnåle og krabber. Vi smager på ordene. Vi øver os i at huske dem. Dagens slutter af med krabbefiskeri. “Tænk, at der bor så mange krabber i Middelfart”, udbryder en dreng, da vi sammen rydder op og øver os i at aflevere de lånte ting til naturvejlederen, før vi går hjem.

Leransigter:

Dagens program:

Kort oplæg om hvordan, man tegner et ansigt.

Gå til skoven.

Form ansigter i ler. Et, der ligner en lærer. Lav derefter et fantasiansigt.

Sæt ansigterne op på træerne.

Se udstilling i skoven.

Gå til Clay og nyd madpakken i parken.

Gå på skulturjagt i parken og skriv logbog.

Gå hjem.

Kranen på Marinaen:

På vores vej fra skolen og ned til marinaen, hvor vi skulle have undervisning af vores naturvejleder, går vi forbi bådpladserne på Marinaen. Her er der for nyligt opsat en stor ny kran, og mange elever kiggede op på den store kran, da vi gik forbi. Vi stoppede op, og spurgte eleverne: "Hvorfor har man mon sådan en stor kran på en Marina?" Sammen med eleverne fik vi talt os frem til, at det selvfølgelig var en bådskran, som skulle bruges, når både skulle løftes op og ned af vandet - de har nemlig godt af at stå på land henover vinteren (fortalte en af eleverne). Læring er nemlig noget vi deler - og nysgerrigheden er, hvor det starter.

Idræt på aktivitetspladsen:

I Middelfart findes en aktivitetsplads med en "skæv legeplads". Denne legeplads er bygget lidt som et atletikstadion, men hvor der er konstrueret mange sjove, skæve versioner. Fx trampoliner på løbebanen, der "bakker op og ned" eller en længdespringbane, hvor tilløbet zig-zagger og slutter på en bakketop. Ved siden af den skæve længdespringbane er også en almindelig helt lige længdespringbane. Eleverne startede her, og vi fandt vores egen genstand i naturen, som vi kunne ligge ud fra vores personlige rekord. Efter en 3-4 forsøg på den almindelige bane, spurgte eleverne, om de måtte prøve den "skæve". Vi tog en kort nysgerrig snak om, hvorvidt det var en fordel, hvad man havde brug for for at kunne hoppe langt, og eleverne fik derefter selv lov til at vælge deres bane, når de skulle springe. Elevernes nysgerrighed og lyst til undersøgelse af underlagets indvirkninger på udøvelsen blev derfor det bærende element i denne idrætslektion - også selvom de ord aldrig kom i spil sammen med eleverne.

Men vi undersøgte os frem til, at det er nu lidt lettere at hoppe langt, når tilløbet er lige og man kan løbe stærkt!

Reference:

E-LÆRINGSKURSUS OM UDESKOLE

– undervisning uden for klasserummet

<https://udeskole.nu/wp-content/uploads/e-laeringskursus-om-udeskole.pdf> (December 2020)

Udvikling af Udeskole (Definition af udeskole) -

<https://www.uvm.dk/publikationer/2019/190114-udvikling-af-udeskole> (December 2020)

Andersen, K., Bendix, M., Bentsen, P., Ejbye-Ernst, N., Grønfeldd, L., Hedegaard, K., . . .
Eggensen, D. (2017). **Udeskoledidaktik - For lærere og Pædagoger**. (N. Ejbye-Ernst, K.
Barfod, & P. Bentsen, Red.) København: Hans Reitzels Forlag.